

Taloustieteellisen tutkimuslaitoksen toiminta v. 1959

Tässä toimintakertomuksessa vuodelta 1959 selostetaan lähinnä tutkimuslaitoksen tieteellisiä töitä sekä "ulospäin" suuntautuvaa selvitys- ja informaatiotoimintaa - tavanomaisiin pankin toimintaan liittyviin tehtäviin, säännöllisiin tilastotöihin jne. ei sa-
nottavasti puututa.

Julkaisut

Monthly Bulletin'ia julkaistiin vuoden aikana entisessä muodossaan. Pääkirjoituksissa "Recent Developments" on käsitelty ajankohtaista taloudellista kehitystä. Taka-artikkeleissa on käsitelty Suomen Pankin toimintaa, ulkomaankauppaa, palkkakehitystä, saha-
tavaran vientiä, liikennettä, maksutasetta, valtiontaloutta, yhteismarkkinoita, kansantuloa, väestönkehitystä ja verotusta.

Lehteä ilmestyi vuodelta 1959 yhteensä 12 numeroa, joiden koko oli 24 sivua (tammikuussa 28 sivua). Lehden painos oli 4 000 kpl.

Suomen Pankin vuosikirja vuodelta 1958 (39. vuosikerta) julkaistiin tavanmukaisessa asussaan. Kirjan suomenkielinen painos oli 625 kpl, ruotsinkielinen 350 kpl ja englanninkielinen 850 kpl, eli painos yhteensä 1 825 kpl.

Tutkimuslaitoksen julkaisujen A-sarjassa julkaistiin kaksi nidettä Taloudellisia Selvityksiä 1959. Nide I sisälsi tutkimuksen "Teollisuuden sijoittuminen Helsinkiin ja sen ympäristöön", jonka pääjohtaja Waris oli suorittanut maist. Elgvengren'in avustamana. Julkaisun suomenkielinen painos oli 1 000 kpl ja ruotsinkielinen 600 kpl. Nide II sisälsi seuraavat kirjoitukset: lis. Laaton "Suomen tavarantuonnin rakenteessa ja sen alueellisessa koostumuksessa vuosina 1954-1958 tapahtuneista muutoksista", lis. Helelän "Indek-

sisidonnaisesta palkkapolitiikasta", maist. Laguksen "Hinnat ja palkat vuosina 1958 ja 1959" sekä lis. Linnamon "Luottovolyymitutkimuksen rakenne ja käyttömahdollisuudet". Niteen suomenkielinen painos oli 1 000 kpl ruotsinkielisen painoksen, joka ilmestyi vasta vuoden 1960 puolella, ollessa 400 kpl.

B-sarjassa julkaistiin vuoden aikana kolme väitöskirjaa. Ensimmäinen oli lis. Paunio "Tutkimus avoimen inflaation teoriasta" (B:20), painos 400 kpl, toinen pankinjohtaja, lis. Karjalaisen "Suomen Pankin rahapolitiikan ja valtion talouden väliset suhteet vuosina 1811-1953" (B:21), painos 600 kpl, ja kolmas lis. Viitan "Suomen maatalouden ja teollisuuden tuotantokustannushinnat verrattuna kansainvälisen kaupan hintoihin vuosina 1953-1958" (B:22), painos 600 kpl.

Johtokunta hyväksyi marraskuussa tutkimuslaitoksen esityksen siitä, että tri Paunio yllä mainittu väitöskirja käännettään englanninkielelle ja julkaistaan B-sarjassa. Käännöstyön suorittaa päätoimittaja, maist. Jaakko Railo. Käännöstyö oli kesken vuoden vaihteessa.

Johtokunta hyväksyi marraskuussa niinkään sen, että lis. Lassilan lisensoititutkimukseen pohjautuva, lähinnä kurssikirjaksi tarkoitettu teos "Kansantalouden tilinpitojärjestelmistä" julkaistaan B-sarjassa. Teos ei vielä vuoden vaihteessa ollut painokunnossa.

Vuoden aikana valmisteltiin uuden Suomen obligaatiokirjan julkaisemista. Ensimmäinen obligaatiokirja julkaistiin vuonna 1945, minkä jälkeen on julkaistu täydennysniteet vuosilta 1945-1950 ja 1951-1954. Uusi kirja, joka vuoden vaihteessa oli jo ladottavana, tulee korvaamaan aikaisemmat ja käsittämään kaikki vuoden 1959

loppuun mennessä Suomessa liikkeeseen lasketut ja tuona ajankohdana vielä liikkeessä olevat obligaatiot. Mainittakoon tässä yhteydessä, että tutkimuslaitoksessa on suunniteltu täydennysniteen julkaisemista vastaisuudessa kalenterivuositain.

Tutkimuslaitos on, kuten aikaisemminkin, osallistunut Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomuksen sekä Suomen Pankin vuosikertomuksen laadintaan. Tutkimuslaitos on hoitanut jälkimmäisen julkaisun sekä Suomen Pankkia koskevat säännökset sisältävästä kirjasta otetun uudistetun painoksen jakelun.

Tiedotustoiminta, selvitykset ja tilastotyöt

Tutkimuslaitos on entiseen tapaan avustanut johtokuntaa hankkien sen käyttöön tarvittavaa aineistoa, laatinut muistioita ja selvityksiä sekä suorittanut pääjohtajan ja johtokunnan muiden jäsenten antamia erikoistehtäviä.

Tutkimuslaitos on edelleenkin informoinut kansainvälisiä rahalaitoksia (IMF, IBRD, IFC ja BIS) Suomen taloutta koskevissa kysymyksissä sekä toimittanut näille sekä Yhtyneiden kansakuntien käyttöön niiden julkaisuissa ja tutkimuksissa tarvittavaa aineistoa. Mainittakoon myös täällä käyneille IMF:n ja IFC:n delegaatioille annettu informaatio. Tietoja ja selvityksiä on edelleen annettu monille muillekin kansainvälisille elimille, ulkomaisille pankeille, ulkomaisille tutkijoille jne. Kotimaassa on tietoja välitetty Tilastolliselle Päätoimistolle ja sen julkaisuihin, valtion virastoille ja laitoksille, pankeille jne.

Laitoksen tehtäviin säännöllisesti kuuluvista tilastotöistä ovat suurimpia edelleenkin olleet, lukuun ottamatta jo mainittuja kansainvälisille elimille laadittavia tilastoja, Suomen Pankkia ja rahamarkkinoita koskevat tilastot, maksutaseen laatiminen, luot-

tovolyymilaskelmat ja laskelmat finanssivarallisuudesta sekä laskelmat valtion kassatuloista ja -menoista. Laskelmat luottovolyymista vuoden 1958 lopussa julkaistiin Taloudellisten Selvitysten 1959:II liitetauluina.

Tutkijoiden työskentely

Lis. Paunioin väitöskirja "Tutkimus avoimen inflaation teoriasista" hyväksyttiin maaliskuussa. Muiden virkatehtäviensä ohessa hän on ryhtynyt laatimaan tutkimusta suhdannevaihteluista vuosina 1951 - 1959. Yksityisesti hän kirjoittaa oppikirjaa rahateoriasta. Muuta julkaisutoimintaa: "Talusteoria ja talouspolitiikka" (Kansantaloudellinen Aikakauskirja 2/1959, lectio praecursoria) ja "Niitamon tuotantofunktiosta" (Kansantaloudellinen Aikakauskirja 3/1959).

Lis. Viitan väitöskirja "Suomen maatalouden ja teollisuuden tuotantokustannushinnat verrattuna kansainvälisen kaupan hintoihin vuosina 1953-1958" hyväksyttiin syyskuussa. Myöhemmin hän laati selvityksen "Suomi ja Euroopan vapaakauppa-alue". Julkaisutoimintaa: "Tulonjakopolitiikan keinot ja tuottavuus" (Kansantaloudellinen Aikakauskirja 2/1959, esitelmä).

Lis. Linnamo on jatkanut väitöskirjatutkimustaan, jonka työnimenä on "Sektorikohtaisen kansantulon ja -varallisuuden laskennan teoria". Julkaisutoimintaa: "Taloudellinen ohjelmointi ja talouspolitiikka" (Talouselämä 3-5/1959, julkaistu myös kirjasena) sekä "Keskinäisen taloudellisen avunannon neuvosto ja sen toiminta" (Liiketaloudellinen Aikakauskirja 4/1959, yhdessä lis. Helelän kanssa).

Lis. Laatto on jatkanut väitöskirjatutkimustaan, jonka työnimenä on "Suomen kauppa Neuvostoliiton ja muiden itäryhmän maiden

kanssa II maailmansodan jälkeen". Tutkimukseen liittyvänä osatyönä oli em. kirjoitus Taloudellisissa Selvityksissä 1959:II. Muuta julkaisutoimintaa: "Terms of trade och ekonomisk tillväxt" (Ekonomisk Tidskrift 4/1959, Nuorten kansantaloustieteilijäin pohjoismaisessa kongressissa pidetty esitelmä), "Ulkomaankaupan vaihtosuhte ja taloudellinen kasvu" (Unitas 4/1959), "Sahateollisuus Suomen kansantaloudessa vuosina 1860-1958" ("100 vuotta sahateollisuutta" yhdessä lis. Helelän kanssa).

Lis. Helelä on jatkanut väitöskirjatutkimustaan, jonka nimenä on alustavasti "Tuottavuus, palkat ja hinnat". Tähän liittyi hänen em. kirjoituksensa Taloudellisissa Selvityksissä 1959/II. Muuta julkaisutoimintaa: "Rahataloudellisesta tutkimuksesta" (Liiketaloudellinen Aikakauskirja 2/1959, yhdessä lis. Lassilan kanssa) sekä ylempänä mainitut lis. Linnamon sekä lis. Laaton kanssa tehdyt kirjoitukset.

Lis. Lassila on suunnitellut väitöskirjan laatimista maksutaseeseen liittyvistä kysymyksistä ja tutustunut ao. kirjallisuuteen. Hän on niin ikään valmistanut julkaisukuntoon aikaisemmin mainittua tutkimustaan kansantalouden tilinpitojärjestelmistä. Julkaisutoimintaa: "Finanssijärjestelmän automaattisesta vastavaikutuksesta" (Kansantaloudellinen Aikakauskirja 1/1959) sekä ylempänä mainittu lis. Helelän kanssa tehty kirjoitus.

Maist. Luukko on muiden tehtäviensä ohella laatinut valmiiksi lisenssiaattitutkimuksen "Rahalaitosten luotonotto keskuspankista eräänä keskuspankkirahan virtana". Tutkinnon suorittaminen siirtyi vuoden 1960 puolelle.

Tutkijoiden lisäksi ovat muutkin laitoksen toimenhaltijat harjoittaneet jatko-opintoja. Mainittakoon, että maist. Mäenpää suo-

ritti kansantaloustieteessä arvosanan laudatur ja fil. maist. Bredenberg on päättämässä opintonsa valtiotieteen kandidaatin tutkintoa varten.

Tutkijat ovat jatkuvasti pitäneet kerran viikossa virka-ajan ulkopuolella "seminaarin", johon on osallistunut laitoksen ulkopuolisiakin henkilöitä (lähinnä Yliopistosta ja Tilastollisesta Päätoimistosta) ja jossa on käsitelty kansantaloustieteellisiä kysymyksiä. Tämä "seminaari" aloitettiin jo vuonna 1957.

Tutkimustöidensä sekä saamiensa erityistehtävien lisäksi kaikki tutkijat ovat osallistuneet "juoksevaan" taloudelliseen selvitystyöhön. Ns. sektorijakoa on jatkuvasti ylläpidetty ja siihen ovat em. tutkijoiden lisäksi osallistuneet maisterit Bärlund, Honkanen, Mäenpää, Lagus, Vailahti, Elfvengren ja Bredenberg sekä ekon. Kailasvuori. Kuukausittain on laadittu sektorikatsaus, joka on toimitettu johtokunnan käyttöön. Tutkijat ovat kirjoittaneet Bulletin'iin oman sektorinsa osalta pääkirjoitukset sekä useita taka-artikkeleita.

Tutkijat ovat edelleen osallistuneet "puolivirallisesti" taloudelliseen informointiin mm. pitämällä lukuisia taloudellisia kysymyksiä käsitteleviä esitelmiä (yhteensä kolmisenkymmentä) korkeakouluissa (erityisesti YTV-59), erilaisissa taloudellisissa yhdistyksissä, kauppakamareissa, säästöpankkikokouksissa jne. sekä radiossa ja televisiossa ja avustamalla erinäisiä taloudellisia viikko- ja aikakausjulkaisuja.

Marraskuussa tutkimuslaitoksen johtaja, osastopäällikkö ja 5 tutkijaa tekivät Kaukas Oy:n kutsumina kahden päivän retken yhtiön tehtaille Lauritsalaan, jossa järjestetyssä informaatiotilaisuudessa tutkijat pitivät neljä lyhyenköä esitelmää. Matkalla tu-

tutustuttiin Kaukas Oy:n tehtaasiin sekä Vuoksenniska Oy:n Imatran rautatehtaaseen.

Perustutkimus Suomen kansantalouden kasvusta

Tri Paunio ja lis. Laaton aloitteesta suunniteltiin vuoden jälkipuoliskolla perustutkimusta, joka koski Suomen kansantalouden kasvua 1800-luvun puolivälistä nykyaikaan. Nelihenkinen tutkijaryhmän, johon näiden lisäksi kuuluivat valtiovarainministeriön kansantalousosaston päällikkö, maist. Laurila ja Tilastollisen Päätoimiston osastonjohtaja, tri Niitamo, tehtyä asiasta esityksen Suomen Pankille pankki päätti suorittaa tutkimuksen kustannuksellaan ja taloustieteellisen tutkimuslaitoksen valvonnassa. Tutkimuksen käytännöllistä suorittamista johtamaan asetettiin tutkimuslaitoksen alainen toimikunta, jonka muodostaa em. tutkijaryhmä, puheenjohtajana maist. Laurila (tutkimuksen johtaja) ja varapuheenjohtajana tri Paunio. Tutkimus tehdään lähinnä pankin ulkopuolisia tutkijavoimia käyttäen ja valmistuneet tutkimukset julkaistaan tutkimuslaitoksen julkaisusarjassa. Tutkimuksesta aiheutuvia kustannuksia, lukuun ottamatta julkaisuista johtuvia, ja toimikunnan kokouspalkkioita varten pankki päätti varata tutkimuslaitoksen käyttöön vuosittain määräsunnan, joka vuodeksi 1960 on 2 500 000 mk.

Ulkomaiset kokoukset

Tri Valvanne osallistui Suomen valtuuskunnan jäsenenä ECE:n vuosikokoukseen Genéveissä huhti-toukokuussa sekä hallintoneuvoston tilapäisenä varajäsenenä Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin vuosikokoukseen Washingtonissa syys-lokakuussa.

Tri Paunio otti pankin lähettämänä osaa IARIW:n (International Association for Research in Income and Wealth) kongressiin Porto-

rozissa elo-syyskuussa. Samaan kokoukseen osallistuivat yksityisesti lis. Laatto ja maist. Bredenberg.

Lis. Linnamo, joka on lähinnä hoitanut tutkimuslaitoksen edustuksen pohjoismaisessa luottomarkkinatilastokomiteassa, osallistui ECE:n rahoitusvarantoja ja -virtoja tutkivan asiantuntijaelimen kokoukseen Genéveissä helmikuussa. Edelleen lis. Linnamo vieraili pääjohtaja Wariksen kanssa Neuvostoliitossa marras-joulukuussa.

Lis. Helelä osallistui Suomen valtuuskunnan jäsenenä ECOSOC:in kokoukseen Genéveissä kesä-elokuussa.

Komiteat ja toimikunnat

Tri Valvanne oli Suomen Pankin edustajana valtioneuvoston asettamassa työllisyyskertomustoimikunnassa voimatta kuitenkaan sairauden vuoksi ottaa osaa toimikunnan työhön. Samoin hän oli valtioneuvoston huhtikuun 18 päivänä asettaman talousohjelmakomitean jäsen, minkä komitean työhön hän niin ikään oli estynyt osallistumasta ja sai pyynnöstä eron lokakuun 16 päivänä. Tri Valvanne toimi edelleen Suomen Pankin edustajana valtiovarainministeriön huhtikuun 16 päivänä asettamassa ns. valtionlainatoimikunnassa.

Tri Paunio toimi em. työllisyyskertomustoimikunnan pysyvänä asiantuntijana sekä toukokuusta lukien Sosialipoliittisen Yhdistyksen asettaman sosiaalipoliittisen neuvotteluryhmän jäsenenä.

Lis. Linnamo toimi em. talousohjelmakomitean pysyvänä asiantuntijana toukokuun 16 päivästä alkaen, kunnes hänet kutsuttiin komitean jäseneksi tri Valvanteen tilalle lokakuun 16 päivänä. Samanaikaisesti hän toimi komitean pääsihteerinä joulukuun 3 päivästä alkaen. Edelleen lis. Linnamo toimii joulukuun 30 päivästä lukien valtion virkojen kelpoisuuskomitean jäsenenä.

Lis. Laatto toimi koko vuoden vientimaksuneuvottelukunnan sihteerinä sekä Puolustustaloudellisen Suunnittelukunnan rahoitusjaoston sihteerinä.

Lis. Lassila toimi liikevaihtoverokomitean sihteerinä huhtikuun loppuun.

Tieteelliseen toimintaan liittyvistä tehtävistä mainittakoon lisäksi: Tri Valvanne toimi Suomen Tilastoseuran esimiehenä, lis. Linnamo YTV-59 Tieteellisen neuvottelukunnan jäsenenä, lis. Laatto Kansantaloudellisen Aikakauskirjan toimitussihteerinä, lis. Helelä ja Lassila Taloustieteellisen Seuran johtokunnan jäseninä ja viimeksi mainittu lisäksi nuorten kansantaloustieteilijäin pohjoismaisen kongressin järjestelytoimikunnan puheenjohtajana.

Kirjasto

Tutkimuslaitoksen hoitaman Suomen Pankin kirjaston luetteloihin merkittiin vuoden aikana 566 uutta nidosta, joten vuoden lopussa nidosten kokonaismäärä oli 11 254 kpl. Uusista nidoksista oli 182 kpl ostettuja ulkomaisia ja loput vaihto- tai lahjakappaleina saatuja koti- ja ulkomaisia teoksia. Kirjastoon saapui säännöllisesti 56 kotimaista ja 131 ulkomaista sekä epäsäännöllisesti 80 koti- ja ulkomaista aikakauslehteä ja -kirjaa.

Vuoden lopulla pantiin alulle kirjavaraston inventointi, joka on tarpeen suorittaa ennen kirjaston muuttamista pääkonttorin uudisrakennukseen.

Henkilökunnan koulutus

Tilastotoimihenkilöt r.y. järjesti keväällä kaksi kuukautta kestäneet tilastoapulaisten peruskurssit, joille tutkimuslaitoksen toimesta osallistui ylimääräinen konttoriapulainen, nti Wolkoff. Saatujen myönteisten kokemusten johdosta on samanlaisille, vuoden

lopussa alkaneille uusille kursseille ilmoitettu ylimääräinen konttoriapulainen, nti Malmgren.

Henkilökunta

Tri Valvanne oli sairaana ja sairaslomalla toukokuun 13 päivästä elokuun loppuun.

Lis. Paunio määrättiin toukokuun 1 päivästä vanhemman tutkijan toimeen. Marraskuun 1 päivästä tri Paunio määrättiin tutkimuslaitoksen osastopäällikön toimeen (suhdannetutkimusosasto), tri Viita vanhemman tutkijan ja lis. Laatto nuoremman tutkijan toimeen. Samasta ajankohdasta määrättiin rva Peränen vanhemman konttoriapulaisen toimeen.

Tutkimuslaitoksen palveluksesta erosivat maist. Vailahti ke-säkuun lopussa ja tri Viita sekä maist. Elfvengren joulukuun lopussa.

Nuorempi kassa-apulainen, rva Juntunen siirtyi marraskuun alusta valuutantarkkailuosastolta tutkimuslaitokseen hoitamaan kirjastonhoitajan apulaisen tehtäviä. Nuorempi kirjanpitäjä, ekonomi Kailasvuori päätettiin siirtää arbitrageosastolta tutkimuslaitokseen vuoden 1960 alusta hoitamaan maist. Vailahden jälkeen Bulletinin toimittajan tehtäviä.

Valtiot. maist. Henri Vartiainen päätettiin ottaa tammikuun 16 päivästä 1960 ylimääräiseksi tutkijaksi, jonka koeaika on 6 kuukautta.

Lis. Lassilan sallittiin viransijaisena hoitaa Helsingin Kauppakorkeakoulun kansantaloustieteen lehtorin virkaa kevätlukukauden 1959.

Maist. Luukko oli virkavapaana helmikuun loppuun osallistues-

saan ECE:n sihteeristön opintokursseille Genéveissä.

Tutkimuslaitoksen toimenhaltijoiden lukumäärä oli vuoden lopussa 26.

2.3.1960.

Heikki Valvanne